herpy

FRØER

Climbing Mantella

Mantella laevigata

Mantella laevigata er en lille, dagaktiv frø fra Madagaskars nordøstlige regnskove og den eneste i slægten, der klatrer. Den er sort med gul til lysegrøn ryg og blå pletter på lemmerne, bliver 2-3 cm og yngler i vandfyldte bambusrør og trehuller, hvor hunnen fodrer haletudsen med ubefrugtede æg. Den vil have et højt, fugtigt og lunt terrarie med masser af grene.

Familie: Mantellidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**2-3 cm** snude-kloak-længde
Vægt	**1,2-2 g**
Levetid	**4-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende og jordboende**
Biotop	**Regnskov**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskab	**Ingen** Opdrættede dyr. Vildfangne dyr kan beholde giften længe
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 50 × 100 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-26 °C**
Temperatur, nat	**17-22 °C**
Luftfugtighed	**80-100 %**
Vand	**Vandskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Haletudser i vand**
Æglægning	**I bladkar (fx bromelier)**
Æg pr. lægning	**1-3**
Klækning	**2-7 dage**
Larvetid	**90 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Alger/planter, ufrugtbare æg fra hunnen og andre haletudser**
Yngelpleje	**Vogter æggene og fodrer haletudserne med æg**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Står på CITES liste II (hele slægten Mantella), så handel over landegrænser kræver CITES-papirer. Køb kun dyr med dokumentation for, at de er lovligt opdrættet eller indført.

Om arten

Mantella laevigata er en lille, slank frø på 24-30 mm fra snude til kloak og 1,2-2 g. Forreste del af ryggen er citrongul til lysegrøn, og gulfarven ender enten i en halvcirkel eller smalner ind til en tynd streg mod kloakken. Arme, ben, bug og flanker er sorte med blå pletter på hænder og fødder og på hele undersiden undtagen struben. Øjnene er helt sorte, og tegningen varierer lidt fra dyr til dyr.

Arten adskiller sig fra de andre i slægten ved sine udvidede skiver på fingre og tæer, som gør den i stand til at klatre. Den er den eneste klatrende *Mantella*, men ikke egentlig trælevende. *M. betsileo*, *M. viridis* og *M. expectata* ligner den, men har blå pletter på struben, mindre skiver på fingrene og som regel en lys streg langs overlæben.

Hannerne er lidt mindre og slankere end hunnerne, men kønnet er svært at se på udseendet alene. Hannerne kendes bedst på kaldet, og en tavs han kan let tages for en hun. Arten er beskrevet i 1913 og regnes for nærmest beslægtet med *M. viridis*.

Som hos hele slægten sidder der giftige alkaloider i huden som advarsel mod rovdyr. Frøerne danner dem ikke selv, men optager byggestenene fra de leddyr, de æder i naturen. Hos dyr, der fodres med dyrkede foderdyr, forsvinder giften med tiden, så opdrættede dyr regnes som ugiftige. Giften er ikke farlig for mennesker, men huden er meget følsom, så dyrene bør håndteres så lidt som muligt. Levetiden i fangenskab er ikke dokumenteret for arten selv; tallet i boksen er lånt fra andre arter i slægten.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

Udbredelse og levested

Mantella laevigata findes kun på Madagaskar, i den nordøstlige kystregion, fra Marojejy i nord og sydpå gennem Masoala og Mananara-Nord til Betampona. Arten lever fra havniveau op til omkring 600 m og er kendt fra en række lokaliteter. Den findes i flere nationalparker og reservater, blandt andre Marojejy, Masoala, Mananara-Nord, Nosy Mangabe og Betampona.

Arten regnes for ikke truet (LC) på IUCN's rødliste og er lokalt almindelig, men bestanden er aftagende. Skovrydning til kvægbrug, landbrug og byer uden for de beskyttede områder er den største trussel. Hele slægten står på CITES liste II.

Læs mere: Lovgivning: CITES, EU-bilag og dansk lov

> **Oprindelig udbredelse:** Madagaskar.

LEVESTED

M. laevigata lever i lavlandets regnskov og i forstyrret skov som bambuslunde. Den færdes på skovbunden og klatrer op til omkring 4 m til vejrs i træerne, hvor den bruger vandfyldte trehuller og hule bambusled som opholdssteder og yngleplads. Hullerne sidder 10-350 cm over jorden, er 3-12 cm brede og op til 30 cm dybe. Arten er udelukkende dagaktiv, og hannerne kalder gennem hele dagen, men ikke om natten.

Klimaet er varmt og fugtigt med en luftfugtighed på 80-100 %. Arten tåler 17-30 °C, men trives bedst ved 20-26 °C. Hovedsæsonen for yngel er oktober til marts, hvor regnen er kraftigst, og hannerne forsvarer hver et territorium på omkring 2 m², som rummer mindst ét vandfyldt hul. Føden skifter med årstiden: i tørtiden udgør myrer omkring 84 % af maden, i regntiden kun omkring 35 %, hvor den også æder flere larver, mider og små biller.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Mantella laevigata klatrer, så terrariet skal være højt og lodret indrettet. Mindstemålet til en gruppe på fire voksne dyr er 60 × 50 × 100 cm (længde × bredde × højde). Højden betyder mere end gulvarealet. Flere dyr kræver et større terrarie, og hannerne er territoriale, så en enkelt han med to eller tre hunner fungerer bedre end flere hanner sammen.

Bunden bygges med et drænlag af små lavasten eller lecakugler, et net og et par centimeter jord dækket af mos og løv, så vandet kan løbe fri. Indret terrariet med mange bladrige planter, grene, rødder og bambusrør, hvor dyrene kan jage og gemme sig. Bambusrør og plastikrør står lodret eller skråt, og de fungerer også som skjul og yngleplads. Til yngel sættes små fugtige plastikbægre eller filmdåser fast på ruden, så de er lette at tilse. Brug ikke havejord med gødning, og skyl alle planter grundigt for sprøjtegift.

Låget skal holde på fugten, men en del skal være net, så luften ikke står stille. Arten bør ikke deles med andre arter.

Læs mere: Terrarieopbygning og bioaktiv bund

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 20-26 °C, og om natten falder temperaturen 2-4 grader til 17-22 °C. Dagtemperaturen må gerne nå 27 °C, og i kortere perioder tåler arten op til 30 °C og ned til 17-18 °C. Den klarer varme bedre end de fleste andre i slægten, fordi den kommer fra lavlandet.

På en dansk stue er det ofte nok at holde terrariet væk fra solen og radiatoren. Brug LED eller anden lyskilde, der ikke varmer, især over levende planter, og mål temperaturen med et digitalt termometer i dyrenes højde. En egentlig vinterhvile er ikke dokumenteret.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Luftfugtigheden skal være 80-100 %. Forstøv terrariet med afkloreret vand eller regnvand hver dag, især i den periode, hvor arten skal yngle. Bunden skal være fugtig, men aldrig vandfyldt. Brug et tågeanlæg eller regnanlæg, hvis der er behov for at holde fugten højt, og dæk dele af netlåget med glas eller plast, men lad luften bevæge sig.

Bliver luften for tør i længere tid, tørrer huden ud, og dyrene taber sig. Er der stillestående luft og konstant våde flader, giver det til gengæld bakterier og svamp.

VAND OG VANDKVALITET

Stil en eller flere lave vandskåle i terrariet, og hold dem altid fyldt. Dybden er 1-2 cm, så dyrene let kan komme op. Mange små vandfyldte bægre, filmdåser eller bambusrør i forskellige højder fungerer som yngleplads og skal altid indeholde frisk vand. Brug afkloreret postevand, regnvand eller osmosevand, og skift vandet jævnligt, så det er rent. Padder optager stoffer gennem huden, så undgå sæbe, rengøringsmidler og klor.

LYS OG UVB

Lyset skal passe til planterne, men må ikke varme terrariet op. Giv 10-12 timers dag og mørke om natten. Der er ikke dokumentation for, at arten har brug for UVB; en svag UVB-lampe (Ferguson-zone 1) er valgfri og kræver skygge og skjul.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Hovedfoderet er små leddyr: springhaler, bananfluer, nyklækkede fårekyllinger, termitter og små myrer. Unger får springhaler. Fodr tre gange om ugen og giv så meget, at dyrene har spist op efter et par timer. En lille skål med moden frugt i terrariet trækker bananfluer til, så der hele tiden er foder at jage.

Støv foderet let med vitamin- og mineralpulver én gang om ugen og med kalk ved de øvrige fodringer. Arten er ikke specialiseret i myrer, men æder de små leddyr, der er at finde i løvlaget, og har stor appetit.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Hannerne er forholdsvis dristige og kalder åbent for at forsvare deres territorium, mens hunnerne er mere tilbagetrukne. Hannerne kæmper om territorier med brydning, jagt og spring. Kampene varer fra 10 sekunder til over halvanden time, og den, der bor i territoriet, vinder oftest. Giv derfor mange skjul og lodrette flader, så de svagere dyr kan komme væk.

Frøerne bør håndteres så lidt som muligt, da huden er følsom. Skal et dyr flyttes, så fang det med en plastikæske, og brug våde handsker, hvis det skal røres.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunnerne er lidt større end hannerne, men kønnet er svært at bestemme på udseendet. Hannerne kendes på kaldet, et kald i to toner. Tavse hanner tages let for hunner. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret. Hold én han sammen med to eller tre hunner, så der kun er ét territorium at kæmpe om.

PARRING

Hovedsæsonen er oktober til marts. Udløseren er ikke klar, men små skift i temperatur, regn og regnens temperatur samt mere foder kan sætte gang i parringen. Hannen kalder fra en hævet siddeplads, og hunnen nærmer sig. Han lægger så struben på hunnens hoved eller ryg og skifter til et blødere kald, og efter nogle minutter fører han hunnen til et vandfyldt hul. Accepterer hun det, bliver hun der, og hannen griber hende, hvorefter ét æg lægges over vandlinjen.

Hunnen vælger efter hullets kvalitet, ikke efter hannen, og forlader ofte hannen, når hun har set på stedet. Derfor er der brug for mange egnede huller, så der ikke opstår kamp om de få.

ÆG OG HALETUDSER

Æggene lægges ét ad gangen på siden af et vandfyldt hul, bambusled eller et bægre, lige over vandlinjen. Et kuld er på 1-3 æg, i gennemsnit omkring 1,3, så arten giver kun få unger. Æggene er store, 3-3,5 mm. Hannen vogter hullet og holder andre frøer væk, og hunnen vender senere tilbage for at lægge ubefrugtede æg i vandet, som haletudsen æder.

Haletudserne æder også andre æg og embryoner, og de er ikke afhængige af æg. De kan vokse på algetabletter og det foder, der bruges til haletudser fra andre arter i slægten. Haletudser af arten æder hinanden, så hver haletudse skal sidde for sig, hvis du tager dem ud. Hold vandet i hullerne rent, og undgå at forstyrre æggene.

Læs mere: Opdræt af haletudser

METAMORFOSE

Frisklagte æg er meget følsomme over for forstyrrelser og må ikke dyppes i vand, før haletudsen har klækket, ellers er dødeligheden høj. Æggene bliver siddende, mens de udvikler sig. Fosterudviklingen tager op til omkring en uge, og ved 25-26 °C kan haletudsen klække allerede efter to dage. Når embryoet har nået klækningsstadiet, kan ægget flyttes til en opdrætsboks.

Hver haletudse sidder for sig i et bægre med vand og løv, og vandet skiftes to gange om ugen. Fodr tre gange om ugen med en alge- eller spirulinatablet. Metamorfosen sker omkring 90 dage efter klækningen. Når haletudsen har fået frøens farve, flyttes den til et lille akvarium, hvor tre fjerdedele af bunden er vand og resten sten og mos, så den let kommer op af vandet.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger sættes i et lille terrarie med fugtigt mos, skjul og en lav vandskål, hvor de let kan komme op. Fodr dem med springhaler og de mindste bananfluer, og støv foderet let med vitamin- og mineralpulver. Ungerne er følsomme over for udtørring, så hold luftfugtigheden høj. Når de er store nok til at tage større foderdyr, kan de flyttes til et større terrarie. Vækst og tidspunkt for kønsmodenhed er ikke dokumenteret.

Sundhed og typiske fejl

Opdrættede dyr er sjældent syge, og når de bliver det, skyldes det som regel fejl i pasningen:

- Forkert klima: for varmt, for tørt eller stillestående luft giver varme- og udtørringsproblemer. Lad ikke temperaturen komme over 27 °C i længere tid.
- Dårlig hygiejne: snavset bund og vand giver bakterier og sygdomme i huden.
- Ensidigt eller for fedt foder: giver B-vitaminmangel og fedme. Varier foderet og støv det med vitaminer og kalk.
- Stress, fx under transport eller ved for mange hanner, svækker dyrene.
- Vildfangne dyr kommer ofte afmagrede og med parasitter og bør sættes i karantæne i flere uger, før de flyttes til det endelige terrarie.

Ved afmagring, sløvhed, løs afføring eller sår på huden bør du kontakte en dyrlæge med forstand på padder.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.